

The phraseological system of Ukrainian from the side of new structural features is investigated in this article. The linguistic and extralinguistic analysis of phraseological units chosen from monological broadcasting is represented in this work.

Keywords: phraseological units, structure, phraseological unit variant, postmodern features, connotation, stylistic peculiarities.

Надійшла до редакції 14 грудня 2009 року.

Світлана Стремедловська

ББК 81.432.4–3+81.432.4.–7

УДК 811.112.'373.611/612.2

СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ З МЕТАФОРИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

У статті на матеріалі субстантивних композитів сучасної німецької мови аналізується їх семантична структура та семний склад. Досліджено структуру значення композитів з метафоричним першим, другим та обома конститuentами. Встановлюється механізм метафори та семна динаміка у метафорі. З'ясовано головні чинники, які впливають на процес метафоризації компонента складного іменника.

Ключові слова: ядерна сема, периферійна сема, диференційна сема, композит, метафора.

© Стремедловська С.С., 2010

Одночасно з розвитком суспільства, для задоволення його вимог, змінюється та розширюється й мова, що супроводжується появою у ній нових змістів та форм [Русанівський 1988]. Семантична деривація якісно збагачує словниковий склад мови, а метафоричні слова віддзеркалюють не лише фактичну сторону подій у суспільстві, а і його настрої, переживання, духовний розвиток та загалом менталітет окремого народу. Тому й у лінгвістичній свідомості метафора поступово перетворилась із звичайного поетичного засобу на засіб повсякденного життя людини, „фундаментальну ознаку мови” [Степанов 1985: 229], спосіб мислення людини. Дискусійними залишаються проблеми пояснення механізму метафори та семна динаміка у метафорі. У нашій статті ми пропонуємо вивчення цього питання на матеріалі складних іменників сучасної німецької мови.

У сучасному мовознавстві існує багато робіт, які містять аналіз метафоричного значення слова (Н. Арутюнова, В. Гак, С. Мезенін, В. Телія, Ю. Караулов). Метафора була об'єктом дослідження багатьох українських мовознавців, зокрема, В. Вовк, С. Єрмоленко, М. Лабашука, О. Потєбні, А. Тараненка. У сучасному українському мовознавстві домінує погляд на метафору як на художній засіб, цей феномен аналізують насамперед на матеріалі художньої літератури, про що свідчить значна кількість новітніх досліджень, зокрема, дисертаційних (Н. Варич, Т. Єщенко, Т. Кіс, Л. Кравець, Т. Матвєєва, О. Тищенко). В окремих працях з'ясовано роль метафори в науковому тексті (Г. Дядюра, Н. Зелінська, Н. Непийвода, О. Чуєшкова). Метафору розглядають також як спосіб творення мовної картини світу (Н. Лобур, О. Федик).

Об'єктом нашого дослідження постають складні слова з метафоричним компонентом у сучасній німецькій мові. Предметом є семантична структура субстантивних композитів та їх семний склад. Матеріалом для аналізу послужила вибірка композитів з метафоричним компонентом із таких друкованих періодичних видань мови оригіналу, як „Der Spiegel“, „Focus“ та „Deutschland“ за період від 1999 року по 2009 рік.

Метою цієї статті є вивчити структуру значення композитів з метафоричним першим, другим та обома конститuentами та встановити шляхом компонентного аналізу їх семний склад. До основних завдань слід віднести виявлення семантичних множників (сем) складних іменників та з'ясування головних чинників, які впливають на процес метафоризації одного з компонентів. Актуальність цього дослідження характеризується недостатнім рівнем аналізу семантики складних слів, які відзначаються метафоризацією одного з їх складників або цілого комплексу у сучасній німецькій мові.

Питання метафоризації конститuentів складних іменників німецької мови потребує також і опису формування їх лексичного значення. Значення слова в сучасній лінгвістиці трактується, як структура, що складається з кількох ієрархічно пов'язаних між собою субструктур, конститuentами якого є семантика, прагматика та синтактика. У логічному аспекті семантична структура слова складається з денотата, сигніфіката й конотата [Селіванова 2008: 86]. Ми маємо на меті дати характеристику семному складу композита, а тому у нашому дослідженні важливе місце посідають денотат та конотат. Це зумовлено тим фактом, що сема як елементарний компонент значення слова, що слугує його найменшою розрізнявальною рисою, об'єктивно притаманна денотату та конотату [Гак 1971: 78].

Численні класифікації сем демонструють загальні принципи семної структури денотата, де розрізняються ядерні та периферійні семи, гіпосеми, диференційні, опорні семи, контекстуальні або okazionalні семи. Спірним питанням залишається статус відтінків конотата та його сем. Так, В. Шаховський розмежовує логіко-предметні й емотивні семи, або конотеми [Шаховський 1987: 85]. Останні є семами саме конотата.

Ми враховуємо, що лексичне значення композитів здійснюється за допомогою семних процесів у межах семантичної структури компонентів-конкретизаторів та перегрупування певних сем. Актуалізуються як ядерні, так і периферійні семи твірних основ, які у сформованій семній структурі закріплюються та перетворюються на ядерні, а не актуалізована ядерна сема компонентів-конкретизаторів відходить до периферії. Прикладом актуалізації ядерної семи твірного слова є композит *Zitronenfalter* „лимонниця” (метелик сімейства Білянок), де метелик порівнюється з лимоном за кольором, а сема „кислий” повністю нейтралізується, тобто у цьому слові ми спостерігаємо подібність за кольором, а не за смаком. У складному іменникові *Mandelaugen* „мигдалеподібні очі” актуалізується периферійна сема слова „мигдаль”. Тут очі порівнюються з мигдалем за формою, а не смаком – ядерною семою.

В основі утворення складних іменників, які ми аналізуємо, лежить метафора. При метафоризації відбувається порушення семантичного узгодження між словами, а в нашому випадку, між компонентами складного слова, яке компенсується семною динамікою. Семна динаміка у випадках метафоризації проявляється усуненням інтегральної семи (архісеми), ряду диференційних або актуалізацією диференційної семи чи оказіональної як інтегральної семи.

Метафора кваліфікувалася як фігура мовлення на підставі порівняння ще у працях Аристотеля. Так, механізм творення метафори може відбуватися за рахунок перенесення за подібністю двох речей, або двох думок про них. Композит *Ärmelkanal* „протока Ла-Манш” позначає канал, що своєю формою та функцією прилягання до головної водного шляху – Атлантичного океану – у якості дотичного нагадує рукав, має метафоричний компонент *Ärmel* „рукав”, який уособлює подібність думок й уявлень про предмети порівняння. Композит *Apfelbäckchen* „щічки як яблука” із значенням круглих червоних щічок, переважно дитячих, з метафоризованим компонентом *Apfel* ґрунтується на схожості образів двох предметів.

Отже, порівняння чогось із чимось у метафорі відбувається за допомогою застосування механізму сприйняття людиною відчуття схожості. Семантичний посередник між вихідним та метафоричним значеннями (семантичний реалізатор метафори) є ознакою, яка задає область подібності між основним та допоміжним суб'єктами у метафоричній номінації. Так, наприклад, основним суб'єктом метафори *Zitrone* „лимон” (у композиті *Zitronenfalter* „лимонниця”) є змістовий компонент „жовтий”, допоміжним суб'єктом – змістовий компонент „фрукт”, семантичним посередником метафоризації виступає „колір”.

Семантичний реалізатор метафоризації складається з однієї семи або сукупності сем, які у вихідному значенні метафоризованого слова відносяться до сфери конотації, а в метафоричному значенні входять в його денотативний зміст як ядерні, диференційні семи і виступають базою для змістових перетворень у метафоризації. Так, потенційна сема „дурість” для номінативного значення слова *Hase* „заєць” стає ядерною в метафоричному композиті *Hasenhirn* „дурна, нерозумна людина”. Семантичний реалізатор метафоричної номінації виконує функцію предмета кваліфікації, відображаючи складну, здвоєну структуру кваліфікації у певній метафорі.

Таким чином метафоричне складне слово здатне фіксувати факт встановлення схожості між безпосередньо незв'язаними предметами і явищами навколишнього світу. Предмети навколишнього світу (натурфакти, артефакти, особи) переосмислюються на основі виявлення між ними певної схожості.

Залежно від метафоризації ознаки, базису або цілого комплексу ми підрозділяємо субстантивні композити на три підгрупи: з метафоричним першим, другим та обома компонентами.

Складні іменники з метафоричним першим компонентом часто можна перефразувати у німецькій мові у більш довгі чи короткі конструкції з „wie” – „як” та „gleich D sein” – „бути схожим на щось або когось”, наприклад, *Apfelbäckchen sind die Bäckchen, die so rot und rund wie Apfel sind*, або у підрядні речення порівняння із сполучником „als ob” – „нібито”, наприклад, *die Bäckchen sind so rot und rund, als ob sie die Äpfel wären*. Останній приклад перефразування композита яскраво демонструє мисленеву операцію фіктивного, неістинного позначення шляхом поєднання двох думок про різні предмети шляхом виокремлення певного суміжного поняття. Тому не випадково, Н. Арутюнова наголошувала на тому, що „людина не стільки відкриває схожість, скільки створює її”, а „особливості сенсорних механізмів та їхня взаємодія із психікою дають змогу людині зіставляти те, що не можна зіставити, і порівнювати те, що не можна порівняти” [Арутюнова 1990: 9].

Конкретизатором у складному слові, який характеризує предмет чи особу через порівняння, виступає перший компонент. Він детермінує другий компонент, який у свою чергу є відповідальним за класову категоризацію і вказує на більш загальне родове поняття складного слова. Граматична основа та семантичне ядро складних іменників, які виражають поняття подібності, збігаються – вони закріплені за другим компонентом. Спираючись на ці твердження, ми визначаємо складні метафоричні іменники на позначення об'єкта через його порівняння з іншим об'єктом із першим метафоричним компонентом, як ті, що експліцитно виражають поняття подібності та є детермінативними, ендосентричними композитами з моделлю, де В (другий компонент) виявляє схожість з А (перший компонент), напр., *Apfelbäckchen* „щічки як яблука” – „*Bäckchen wie Apfel*”. Проте інтерпретоване у попередньому тлумаченні слово несе конкретну інформацію щодо актуалізації певної семи в слові *Apfel* „яблуко”, а саме – колір та форма.

Наведемо інші приклади складних іменників, які відзначаються метафоризованою ономасіологічною ознакою та ономасіологічним базисом, що вживається у своєму прямому значенні. Основне загальне родове поняття в цих композитах передає, як і зазвичай у детермінативних складних іменниках, другий компонент.

Композит *Kopfbahn* із першим метафоризованим компонентом *Kopf* „голова” виявляє подібність за функцією, роллю і перекладається як „головна станція”. У цьому прикладі відбувається актуалізація периферійної семи „важливість, вага” і згасання ядерної семи „форма”, тому що головна станція не обов’язково має бути круглою.

У композиті *Sackgasse* „глухий кут” із метафоричним компонентом *Sack* „торба” неможливо безпосередньо знайти підгрунтя подібності торби та глухого кута. В такому випадку, щоб пояснити створену у мові аналогію, нам потрібно відтворити відповідний ланцюг асоціацій. Як приклад можемо уявити торбу, яка міцно зв’язана мотузкою, а тому все, що в ній знаходиться, не має виходу назовні, якщо її не розв’язати, а отже, коли ми потрапляємо у глухий кут, то там також не має іншого виходу, ніж той, яким ми туди потрапили, як і у випадку з торбою. Тут знаходить свою реалізацію потенційна сема „безвихідь”, яка з’являється у слові „торба”, якщо її зв’язати.

Метафорична деривація може стати причиною виникнення у першого компонента метафоричного значення, яке не було йому властиве поза межами конкретного складного слова. Цьому сприяють такі фактори: 1) актуалізація у твірному слові периферійних сем; 2) поєднання слів різнопланової семантики. Прикладом може стати слово із заниженою оцінною характеристикою *Kanisterkopf* „дурна, нерозумна людина”. Другий компонент слова *Kopf* „голова” порівнюється з каністрою, де актуалізується не властива цьому слову поза контекстом сема „порожній”. Актуалізація в семній структурі компонента-конкретизатора периферійних сем та поєднання його з іменником „голова” сприяли появі у слова „каністра” переносного значення – „щось порожнє, грубе, обмежене”.

У складному іменнику *Schmutzliteratur* „бульварна, або порнографічна література” перший метафоризований компонент *Schmutz* „бруд” хоча й актуалізує ядерну сему „якість” у композиті, проте також у переносному значенні і служить на позначення чогось брудного, а саме, негідного або невартого. Проте на відміну від попереднього прикладу це переносне значення було властиве слову *Schmutz* „бруд” не лише у межах цього складного слова.

Компонент-конкретизатор у складному іменнику *Bärenhunger* „вовчий апетит” з першим метафоричним конституентом *Bären* „ведмідь” також уживається у переносному значенні, а порівняння в цьому випадку вказує на більш високий ступінь відчуття, вираженого у другому конституенті. Використання в контексті певного слова викликано необхідністю більш точної передачі ступеня якості.

Це засвідчує, що компонентами-конкретизаторами у метафоричній деривації можуть виступати слова не лише в прямому, але й у переносному значенні.

При вивченні ролі структурних моделей складних іменників було виявлено, що складні метафоричні іменники, які виражають поняття подібності, можуть мати компонентом-конкретизатором (ономасіологічною ознакою) іменник (*Gipfeltreffen* „зустріч на високому рівні”), прикметник (*Schwarzarbeit* „нелегальна діяльність”) або дієслово (*Kuscheltier* „м’яка іграшка”), залежно від чого вони можуть порівнюватися з ознакою (якщо перший компонент іменник або прикметник) або з дією (якщо перший компонент дієслово).

Композити з другим метафоричним компонентом, тобто метафоричним базисом, наприклад, *Beifallssturm* „буря аплодисментів”, *Informationsflut* „потік інформації” та *Kostenlawine* „велика кількість витрат” є компаративно еноцентричними. Вони так, як і складні іменники з першим метафоричним компонентом, позначають об’єкт через його порівняння з іншим об’єктом й експліцитно виражають поняття подібності та є детермінативними композитами. Проте вони мають модель, де А (перший компонент) схожий на В (другий компонент), напр., *Beifallssturm* „буря аплодисментів” – *Beifall wie Sturm* „оплески, як буря”. У цьому прикладі відбувається актуалізація периферійної семи слова *Sturm* „буря” – „шум”.

Компонент-конкретизатор цих слів вживається у своєму прямому значенні й обмежує референційну базу другого метафоричного компонента. Із семантичної точки зору домінують мотивація першого компонента. В таких композитах основне загальне родові понятійне значення несе перший компонент – ономасіологічна ознака, а не другий – ономасіологічний базис, що є незвичним для субстантивних композитів. Проте композити з метафоризованим другим компонентом не передають „роль” визначати загальне родові понятійне значення першому компоненту, якщо у межах композита реалізується диференційна чи потенційна сема першого неметафоризованого компонента. Так, у композиті *Ölpest* „шар мазуту (переважно у водоймах)” реалізується не категоріальна сема *Öl* „олія” – „речовина”, а потенційна сема – „якість”, яка характерна для нафти – „брудна, чорна”. Такі композити позначаються певними семантичними відношеннями між конституентами складного слова.

Композити з метафоризованим другим компонентом здатні виявляти й інші семантично-структурні моделі, напр., *Ölpest* „шар мазуту” – „*Pest (meth.), die durch Öl verursacht wurde*”. Це тлумачення складного слова відповідає формулі, де А (перший компонент) є причиною для виникнення В (другий компонент).

Серед композитів із метафоризованим ономасіологічним базисом можна виділити велику кількість слів, де джерелом метафоризації виступає тварина, напр., *Büchermurm* „людина, яка постійно заглиблена у читання книжок”, *Filmhase* „людина, яка захоплюється фільмами”, *Pechvogel* „невдаха”, *Spaßvogel* „жартівник”, *Schmutzfink* „нечупара”, *Unglücksrabe* „невдаха” або предмет, напр., *Geldsack* „мішок з грошима (про багатого людину)”, *Glückspilz* „щасливчик”, *Jammerlappen* „нікчема”, а мішенню – позначення особи. Й хоча такі слова

тягнуть до утворення цілісної семантики, проте в них можна простежити часткову мотивацію першого компонента. Другий метафоризований компонент наведених слів у прикладах реалізує потенційну сему вихідного слова і вживається в таких комбінаціях на позначення особи з експресивною оцінкою. Джерело метафоризації вищезазначених слів відчувається мовцями більше на інтуїтивному рівні, ніж воно виражається експліцитно.

Композити на зразок *Gehirnprothese* „калькулятор” та *Fuchsschwanz* „ножівка” мають обидва метафоризовані компоненти, тобто метафоризований комплекс, і характеризуються повною цілісністю значення, завдяки чому їх можна протиставити простим слова *Gehirnprothese* – *Rechner*, *Fuchsschwanz* – *Säge*. Такі слова визначаються як компаративно екзоцентричні, це означає, що їм властиве порівняння з іншим об’єктом дійсності, проте предмет, або явище, які вони позначають не знаходять свого відображення у слові. Ці складні іменники переважно існують у мові паралельно й у прямому значенні без метафоризації компонентів, напр., *Fuchsschwanz* – „хвіст лисиці”, а композит *Gehirnprothese* – „протез для мозку”, хоча й не існує у дійсності, проте це слово утворене за аналогією *Beinprothese* „протез для ноги” і з розвитком медицини та появою відповідної реалії може мати своє місце у лексичному складі мови.

Осмислення мотивації складного слова з метафоричним комплексом дозволяє простежити, що жоден з компонентів такого композита не є мотивованим твірним словом. У таких випадках значення складного метафоричного слова мотивоване прямим значенням цього ж композита. Аналіз досліджуваного матеріалу дає підстави визначити природу мотивації в актах композиції як таку, що зумовлена формою мотивації своєрідної розгорнутої номіналізації внутрішнього „мікроконтексту” структурно-складних номінативів [Полюжин 1997: 5], а поява у складного слова переносного значення свідчить вияв у нього нової мотивації та іншого варіанта семантичної інтерпретації композита. Так, метафоризоване складне слово, як і будь-яка метафора, характеризується перенесенням за схожістю, проте, напр., компоненти слова ножівка (*Fuchsschwanz*) не мають схожості, яка б відповідала моделям А (перший компонент) схожий на В (другий компонент), чи В схожий на А, тому що їх схожість лежить поза словом. Таким чином вони утворені за моделлю, де А + В схоже на С (інший об’єкт чи явище дійсності, що знаходиться поза словом). У прикладі *Fuchsschwanz* „ножівка” актуалізується ядерна сема цілого складного слова – „форма” хвоста лисиці, яка нагадує ножівку.

Інший приклад метафоризованого композита – *Gehirnprothese* „калькулятор” – залучає семи обох компонентів до утворення цілісної семантики слова. Так, у композиті *Gehirnprothese* „калькулятор” ані мозок не схожий на протез, ані протез – на мозок, але своєю функцією калькулятор, може бути схожим на мозок (актуалізація семи слова „мозок”), проте відрізняється від нього семою „штучність”, яка властива компоненту „протез”. Значення „калькулятор” також лежить поза словом.

Простежується певна закономірність виникнення, закріплення та варіювання конотативних сем у метафоричній деривації, а також сполучуваність денотативних і конотативних елементів складного іменника. В семантичній структурі композита конотативні семи в цілому домінують.

Складні слова з метафоричним комплексом характеризуються високим ступенем експресивності, проте й метафоризація хоча б одного компонента композита також несе конотативне забарвлення.

Конотація одного з компонентів складного іменника впливає на все значення новоутвореного слова, наприклад, складне слово *Bärenhunger* „вовчий апетит”, яке складається з двох простих слів, перше з яких метафоризоване і здійснює вплив на все значення слова, можна представити в такому вигляді: А (перший компонент) К + В (другий компонент) = С К, де С – сума значень двох, актуалізованих у цьому композиті, сем, а К – конотативна сема.

На нашу думку, поява конотативної оцінної семи в композиті *Bärenhunger* „вовчий апетит” відбувається тому, що вона присутня в семній структурі слова *Bär* „ведмідь” і знаходиться на периферії. У поєднанні слова з іншим іменником відбувається актуалізація цієї семи.

При наявності конотативної семи у ядерній семній структурі компонента-конкретизатора він поєднується як з денотативними (*Bärenhunger* „вовчий апетит”), так і з конотативними (*Hasenhirn* „дурна, нерозумна людина”) семними структурами другого компоненту. В обох випадках конотативна сема першого конститuenta є домінуютьною.

Що стосується семантики компонентів складних слів, які виявляють схожість, то ми дослідили різні ономазіологічні класи та прийшли до висновку, що вони вирізняються певною специфікою у виборі об’єкта порівняння при метафоричній деривації. Так, в основу найменування при метафоричному словотворі може бути покладена схожість із тваринами (*Fuchsschwanz* „ножівка”), рослинами (*Löwenzahn* „кульбаба”), абстрактними поняттями (*Höhepunkt* „кульмінаційний пункт”), особами (*Tochterfirma* „дочірня фірма”), частинами тіла (*Triebkopf* „автомобіль-тягач”), атрибутами (*Meeresspiegel* „рівень моря”), умовами діяльності особи (*Plaudertasche* „базіка”), які характеризують її за певних умов.

Отже, в основі метафоризації лежить конкретна ознака, яку можна логічно виділити й позначити, або певне загальне подібне уявлення, яке справляють порівнювані предмети, а також цілий набір ознак, інколи досить різнопланових. Аналіз показує, що конотативна сема присутня у всіх складних композитах із метафоричним компонентом, якщо не в складі ядерних сем структури твірної основи, то в складі периферійних. А тому, ми можемо стверджувати, що семантичне розширення словникового складу є потужним джерелом

якісної зміни, збагачення та розвитку словникового складу будь-якої мови за рахунок утворення нового значення, яке має, зазвичай, конотативний характер.

Аналіз фактичного матеріалу на підставі семної динаміки засвідчив, що при метафоризації компонента, який входить до складного слова, відбувається згасання інтегральної семи у структурі значення слова, яка поступається місцем диференційній чи потенційній семам. Компоненти композита з одним метафоричним базисом чи ознакою мають своє власне лексичне значення, яке включає комплекс супровідних конотативних, оцінних та експресивних сем, які можуть актуалізуватися в результаті створення складної одиниці. Екзоцентричні композити з метафоризованим комплексом створюють цілісну семантику слова, характеризуються „новою мотивацією” та виявляють схожість з об’єктом, що лежить поза межами лексичного значення компонентів складного слова. Невід’ємною характеристикою останніх слів є їх експресивність. Пояснюється це тим, що чуттєвий, здебільшого асоціативний образ, який був створений у процесі виникнення такої метафори-композита, відзначається абстрагованістю та значним переосмисленням дійсності.

У перспективі дослідження семної структури композитів дозволить більш прозоро виявити їх умотивованість, формування їх семантики та досконало вивчити спектр лексичного, словотвірного та категоріального значення складних одиниць.

Література

Арутюнова 1990: Арутюнова, Н. Д. Метафора и дискурс [Текст] / Н. Д. Арутюнова // Теория метафоры / Н.Д. Арутюновой, М.А. Журиной (ред.). – М.: Прогресс, 1990. – С. 5 – 32.

Гак 1971: Гак, В. Г. Семантическая структура слова как компонент семантической структуры высказывания [Текст] / В. Г. Гак // Семантическая структура слова. Психолингвистические исследования. – М.: Наука, 1971. – С. 78 – 95.

Полюжин 1999: Полюжин, М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення [Текст] / М. М. Полюжин. – Ужгород: Закарпаття, 1999. – 239 с.

Русанівський 1988: Русанівський, В. М. Структура лексичної і граматичної семантики [Текст] / В. М. Русанівський. – К.: Наукова думка, 1988. – 240 с.

Селіванова 2008: Селіванова, О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник [Текст] / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

Степанов 1985: Степанов, Ю. С. В трехмерном пространстве языка: семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства [Текст] / Ю. С. Степанов. – М.: Наука, 1985. – 336 с.

Телия 1988: Телия, В. Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира [Текст] / В.Н. Телия // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 173 – 205.

Шаховский 2004: Шаховский, В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка [Текст] / В.И. Шаховский. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 2004. – 230 с.

В статье на материале субстантивных композитов современного немецкого языка анализируется их семантическая структура и семный состав. Исследована структура значения композитов с метафорическим первым, вторым и обоими конституентами. Определён механизм метафоры и семная динамика в метафоре. Выявлены главные причины, которые влияют на процесс метафоризации компонента сложного существительного.

Ключевые слова: ядерная сема, периферийная сема, дифференциальная сема, композит, метафора.

The article deals with the analysis of the semantic structure of the substantive compounds of Modern German. The semantic structure of substantive compounds with the first, second constituent and the both constituents is established. The mechanism of metaphor and the dynamics of semes in a metaphor are determined. The basic causes, which influence on the process of the metaphorisation of the compound's constituent are ascertained

Keywords: core seme, peripheral seme, differential seme, compound, metaphor.

Надійшла до редакції 22 січня 2010 року.

Ольга Ткачук

ББК Ш 141.64-312

УДК 811.163.42:373.43“199/20”:070:654.1+004

ПИТОМІ НЕОЛОГІЗМИ У ХОРВАТСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ МОВИ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ 90-Х РОКІВ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ)

У статті на матеріалі мови хорватських засобів масової інформації розглядаються головні сфери функціонування неологізмів питомого походження, способи творення питомих новотворів, проводиться